

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy íven és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 frttal fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,
a lap szellemi részét illető közlemények az
ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ
csímnendők.

A hirdetési díjszabályzatot lásd az utolsó lapon

Szerkesztő bizottság: elnök Dr. Berde Áron; Girsik János, Szabó Sámuel, Szentgyörgyi József, Vörös Sándor
felelős szerkesztő: Gamauf Vilmos.

Tartalom: Meghívás közgyűlésre. — Közgazdasági bajaink. III. Dr. B. Á. — Élődiék által okozott növénybetegségek. Egy hallgató. — Kertészeti szakosztályunk működése 1883-ban. I Szentgyörgyi Lajos. — Méhészeti estelyeink. Szentgyörgyi Lajos. — Budapesti juhtenyészállatvásár. — Egyveleg: közgyűlés. Értesítés. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések. —

8. Ülés bezárta.

Kelt az erdélyi gazdasági egylet igazgató választmányának Kolozsvárt, 1883. január hó 29-én tartott üléséből.

Szabó József,
egyleti alelnök.

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

Meghívás.

Az erdélyi gazdasági egylet alapszabályszerű rendes közgyűlését 1883. mártius hó 27-én azaz **Husvét harmadnapján, délelőtt 10 órakor** fogja az egyleti irodában megtartani, miről az egylet helyt lakó és vidéki t. tagjai azon kéréssel értesítetnek, miszerint a kijelölt időben és helyen minél nagyobb számban megjelenni sziveskedjenek.

Közgyűlési napirend:

1. Elnöki megnyitó beszéd.
2. Titkári jelentés az 1883-ik évi egyleti működésről.
3. Pénztári jelentés az 1882-ik évi zárszámadásról, — evvel kapcsolatosan
4. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése és az 1883-ik évi költségvetés megállapítása.
5. Jelentés az állatkiállítási szakosztály 1882-ik évi működéséről.
6. Indítvány egy egyleti háznak megvásárlása érdekében.
7. Netáni más indítványok.

Közigazdasági bajaink.

(A gazdasági hitelről.)

III.

A jelzálogkölcson terhe nagy mértékben megváltoztatja a birtokos ur gazdasági állapotát, mivel az ily birtok jövedelmének egy része már többé nem a birtokosé, hanem a birtokkal érdekközösségben nem álló hitelezőé. E körülményben le van téve az alapja a bekövetkehető birtokelidegenítésnek. Az eladás sokasága maga után vonja a sok és gyakori birtokváltást, a mi nem oly közömbös dolog, mint sokan gondolják. Az eladó-sodott birtok termőereje mind inkább fogy, vagy ha nem fogy is, de semmi esetre sem növekedik, mivel a jövedelmezés fokozó javítását, a talaj, a gazdasági rendszer és felkarolás tekintetében elmaradnak, s mint a tapasztalás bizonyítja az eladó-sodott földbirtok mind inkább visszaesik a műveletlenségbe, mind kevesebbet jövedelmez, a jövedelem kevesbülése folytán folyton csökken a birtok értéke is, míg ez a processus odáig megy, hogy a föld jövedelme csak a kamatot s értéke a rajta fekvő kölcsönt fedezi. Így deválválódnak a birtokosok a földjövedelem, a föld becsértéke, a fogyasztási szükséglet és fogyasztási lehetőség s ezekben a nemzeti jóllét.

Nem csak nemzetgazdasági, hanem társadalmi tekintetek is kövörik annak megakadályozását, hogy a pénztörke a földbirtokot, melynek jövedelméből a lakosság legna-

gyobb része él, ne nyomhassa el és a földbirtokos ne váljék tényleg a pénztulajdonos napszámosságává; ne izzadjon csak azért, hogy kamatait fizethesse. A földbirtok elolvadása s az ezt követő birtokváltozás sokasága országos csapás, mely ellen az egész állam hatalmával kell operálni.

Senki sem gondolhat arra, hogy a pénztőke s ennek jogos érdekei ellen támadás intéztessek; a pénz a nemzetgazdasági szervezetnek szüntegy kiegészítő szerve, mint a földbirtok, tehát mindeniknek joga van az állami védelemre.

A földbirtok állami védelme tehát csak abban állhat, hogy a földbirtok a maga természetének megfelelő állami institúciókat, jelesen pedig téfelszervezetet nyerjen. E szervezésnél tekintetbe kell venni az adósságcsinálás okait és a földbirtok gazdasági vagy jövedelem-adó természetét, a mi a kölcsön kapott idegen tőke és kamatai visszafizetésének az alapja.

A földbirtokot adósságcsinálásra hajtja:

a.) A rossz gazdálkodás, rossz számítás az adás-vevésnél, hiányos felszerelés és tán legtöbbszor az igen költséges életmód.

b.) Gazdasági csapások elemi befolyások vagy járványok folytán.

c.) Birtokgyarapítás, földjavítás vagy vásárlás által, építkezések által stb.

A könnyelmű gazdálkodás vagy költsékezés ellen nincs állami védelem; a ki e miatt az adósságokba beléfullad, az csak a maga önkéntes cselekményeinek következtetésit hordozza.

De mivel az ilyenek kárára vannak a társadalomnak is a föld elsilányítása, a kenyér és a több mezőgazdasági termények megszükitése által, az ilyeneket nem lehet csak a közzáncsolás által javítani akarni, hanem a hitel megszorítása által is kell az adósságcsinálástól visszatarítani.

A hitel korlátozása gyakorlatilag több alakban fogantatható. Régi törvényeink megkivánták az adósságcsinálás okadatolását s az adóssági szerződésben az ilyenek felszámítását; szóval az adós-levélnek realis szerződésnek kellett lenni. A gazdasági hitelszervezetben ma is az adósságcsinálás indokainak átismerése nagy fontosságú, mivel a hitelező csak így bírálhatja meg a hitel czélszerű — vagy czélszerűtlenségét, annak megadását — vagy megvonását. Az ugynevezett földjavító bankok, melyek a föld termőerejének emelését czélozták, nem csak a nyújtandó kölcsön indokait, hanem a kölcsön által elérni kívánt czél és tervbe vett vállalat valószínű sikerét és a kölcsönkérő személyi tulajdonait is bírálata alá veszik s csak a kedvező bírálati eredmény után hitelesítik a kölcsön-tőkét.

Az ugynevezett alaki szerződés, milyen a váltó is, hol a kölcsönzés indokáról nincsen szó, kedvez a könnyelmű és az élvezet indokából származó kölcsönöknek. Ezért a váltóhitel korlátozása indokolt. A váltó voltaképen áruk eladásából származó adóslevél lévén, az az üzleti vagy kereskedelmi élet számára lenne használandó, különböző országok és vidékek közti követelések kiegyenlítésére, de oly mezei gazdák, kiknek gazdaságuk nincs iparral kapcsolatban, csak kivételesen használhatják azt előnnyel, gazdasági állapotuk megromlása nélkül. A váltóhitel a kölcsönvevő személyi tulajdonságaira lévén alapítva, az a gazdálkodó egyéniség munkásságától és ügyességé-

től vár kielégítést, nem pedig az ő törzsvagyonából. Ezért váltótartozásért nem kellene a gazda földbirtokát, hanem csak annak a jövedelmét felelőssé tenni, vagyis váltótartozásért nem kellene végrehajtást maga a földbirtok, hanem csak annak jövedelme ellen intézni.

A könnyelmű hitel korlátozása czéjából néhol megkötik, vagyis adósságmentessé és végrehajtás alá nem vehetőkké nyilvánítja a köztörvény a földbirtoknak egy meghatározott mennyiségét s az ahöz szükséges felszerelést is.

Ily megszorítását a tulajdonnak kívánatossá teszi a család fennállása s ennek némely alakjait láthatni is némely államokban. Igy a kereskedők kívánhatják az üzleti jogkörből vagyonuk egy részét, illetőleg azt nejeik számára szerződésileg biztosíthatják, a mely csőd esetében megmarad a család fenntartására. Igy a német és magyar perrendtartás szerint több ingó vagyontárgyat nem lehet végrehajtás alá venni. Az észak-amerikai Egyesült-államokba az ugynevezett otthon-törvény biztosítja a családnak a lakházat, bizonyos terjedelmű földet s az ehez szükséges felszerelést, melyeket végrehajtással megtámadni nem lehet. Szerbiában is a földműves osztály földbirtokának bizonyos minimuma sem adóssággal nem terhelhető, sem el nem idegeníthető.

Az amerikai törvényes institúciónak hazánkba leendő átültetése közelebről vitatás tárgya volt Budapesten a gazdaságkörben. Csak kevesen elleneztek s véleményem szerint nem meggyőző okokkal annak átültetését. A tények már is kényszerítik és mind inkább fogják kényszeríteni Magyarországot, hogy akár az otthon-törvény, akár más formában a gazdasági hitelt korlátozza, illetőleg újból szervezze.

A jobbágy felszabadulás után Erdélyben a felszabadultak birtokuknak körülbelül felét eladták. E példán okulva és a váltságos helyzet biztosítása czéjából is, Romania a felszabadítással egyszersmind azt is kimondotta, hogy a felszabadult birtokot 1894-ig adóssággal terhelni vagy más közzébelinek elidegeníteni nem szabad.

Anglia örökösödési törvénye a földbirtok oszthatatlanságát mondja ki, ez biztosítja ott a földbirtoknak azt a közzé gazdasági és politikai súlyt, a melylyel bár az ottani hatalmas pénzbirtokkal szembe száll az állami rend, a nemzeti jóllét, a közzé szellem és erkölcsiség érdekében.

Poroszország és Hannoverában ez előtt két évvel újból visszaállították a kisbirtokosokra nézve a birtok oszthatatlanságát, melyet végrendelet hiányában a legidősebb fiu örököl, a ki a hagyatéka egy harmadának feltétlen tulajdonosa, a más kétharmad része a birtok tiszta jövedelmének a többi gyermekeké halálukig, melyet azonban a testvérek utódai nem örököltek, hanem az visszazáll a birtok örökösére.

Mind ezen példák azt mutatják, hogy a közzé érdekében meglehet és megszokták szorítani a magántulajdont. A mihelyt valaki rendetlensége, könnyelmű gazdálkodása és életmódja által veszélyeztetni akarja, kölcsönzése által birtokait s ez által a közzé érdekelt, fel van hívva a társadalom arra, hogy őtet a hitel élvezésében gátolja vagy legalább korlátozza.

A rendkívüli, elemi befolyások által előidéztelt csapások

a mezei gazdaságban nem ritkák s a legügyesebb és jól számító gazdákat is adósságszinálásra kényszerítik. E tekintetben a gazda helyzete kritikusabb, mint az iparosé, vagy kereskedőé. Ez utóbbiak kisebb mértékben vannak tőlük nem függő befolyásoknak kitéve, mint a mezei gazda, ki a bekövetkező aszályt, tartós esőzéseket, árvizeket, fagyás, jégesőt stb. nem számíthatja ki előre s ezek ellen nem védelmezheti gazdaságát sikerrel. Az iparos munkája és vagyona épület védelme alatt van, a gazda a szabad ég alá van kitéve. Az iparos munkagyümölcsöze zár alá tehető az emberek és a természet ellenséges megrohanása elől, a mezei gazda termését és jószágát künn a szabadban, az emberek rossz akarata és a természet kártékony szeszélye egyaránt megrohanhatja. A mezei gazda mindezek folytán könnyen szenvedhet kárt és ha ennek folytán segélyért a hitelhez akar folyamodni, azt nehezebben kapja meg, mint akár az iparos, akár a kereskedő.

Az iparos és kereskedő az osztrák-magyar bank fiókjaitól 4%-os váltóhitelt élvez, a gazdának, mint ilyennek ott nincs hitele, neki valamely más pénzüintézethez kell folyamodni, hol a váltóhitelt legalább is 8% kamattal kapja meg. Egyenlő személyi tulajdonságok és jóval nagyobb fizetési képesség mellett is a gazdának két akkora kamatot kell rendszeresen fizetni, mint az iparosnak. Az osztó igazság mondja, hogy ez így nem jól van.

A személyi hitelt a mezei gazdaságba épen úgy be kellene vinni, mint az otthon van az iparosok és kereskedők közt. A gazdákat hitelképesség tekintetéből épen úgy megláthatnánk mérni gazdasági bankcenszorok segélyén, mint megmérjük az iparosokat és kereskedőket és részeseivé tenni a nemzeti bank jótékonyosságának!

A megmért személyi hitel a gazdaságban véletlen károsodások esetében kitűnő szolgálatokat tehetne. Buzából, kukoriczából, gyapuból, repceből, lábas marhaból való egymásután folyó jövedelme van a gazdának is, a mi lehetővé teszi neki a csapások enyhítésére felvett kölcsön visszafizetését. A gazdasági jövedelem természetébe épen oly pontos fizetési képességet nyújt, mint az ipari jövedelem a jó számla és a hitelt helyesen használni tudó gazdánál.

Nem szándékom a váltóhitelt a gazdaközönségnek ajánlani, csak rá akarok mutatni arra, hogy a jegybank jótékonyágát aránylag csak egy kis része élvezi a hazai polgároknak, a tulnyomó nagy rész pedig attól ma el van zárva, holott igazságúál és foglalkozása természeténél fogva a birtokos osztály részese lehetne a bank által nyújtani szokott olcsó hitelek.

Közraktárak felállítása által könnyen utat lehetne nyitani a bankhitelhez a földbirtokos osztálynak is. A magánraktárak felállításának engedélyezése által természetesen ezen utat is bezárják, a mennyiben a magánraktárak becslesent s az ezek által kiállított raktári jegyeket (Warrant) a bank nem veszi tekintetbe s e jegyekre előlegzet még akkor sem adhatna, ha ez a bank szabályok által lehetővé tétenék. A gazdasági egyletek hivatva volnának a magánraktárak ellen és a közraktárak mellett szót emelni illetékes helyen és kieszközölni, hogy a köz-

raktárak árújegyei mint értékpapirok lombardiroztassanak a bank által.

Általában égető szükség volna a bankfiókok szaporítása által a bankhitelt általánosabbá s a gazdai személyi hitel bevezetése által a bank-kamatot az általános kamattal szabályozójává tenni. Ez a földbirtokra nézve nem csak égető, hanem létkérdés, melyről annak társadalmi és gazdasági sulya függ.

Semmi sem függ oly szorosan össze a kamatmekkorasággal, mint a földbirtokos sorsa. A hány százalékkal a kamattal, a földbirtok pénzértéke annyival ezzel csökken és megfordítva. Ennek felvilágosítására egy példát használok. A mely jószág 600 frt évi tiszta jövedelmet hoz, az 6% kamattal számítása mellett 10,000 frt pénzértékkel bír, mivel ezen tőkének hozza be a kamatát; ha a kamattal 8%, az esetben az a birtok ugyanazon jövedelem mellett már csak 7500 frtot ér; ha pedig a kamattal 10%-ra akkor a földbirtok csak 6000 frtot fog érni. Ez világosan mutatja, hogy deválvalja a hágó kamattal a földbirtok értékét, hogy ásta alá a gazdaközönség állapotát. A magas kamattal nem csak a földbirtok jövedelmét nyeli el, hanem a földbirtok törzsértékét is megemésztí.

A leszálló kamattal ellenben a földbirtok törzsértékét emeli. Ebben ki van mutatva a bölcs politika iránya, melyen a földhitel érdekében kell haladni az államhatalomnak.

Dr. B. Á.

Élődiék (élősködők) által okozott növénybetegségek.*)

Élődiének oly állatot vagy növényt nevezünk, mely valamely más élő szervezetten lakik és abból táplálkozik. Ha az „élődi“ fogalmát szélesebb értelemben akarnánk venni, úgy az élődségnek különböző fokozatait kellene felállítanunk; azonban erről hosszabbau értekezni ez alkalommal reánk nézve semmi gyakorlati jelentőséggel nem bírna. A növényeken tartózkodó élődiék vagy állatok, vagy növények. Így például a gubó-darázsok — cynips — levéltetvek is élődiék; mindamellert ezekről már előbb tettünk említést, a mennyiben az általuk okozott külsértések szempontjából fogtuk fel őket. Itt csakis növényi élődiékről szólunk, melyek a növények két nagy csoportja szerint virágos és virágtalan növényekre osztlanak.

Az élődi növények káros hatása onnan származik, hogy a gazdanövénytől tápot vonnak el, vagy pedig a gazdanövények közvetlenül azon szervét lepik meg és teszik tönkre, melyért azt tenyésztjük, mint ezt a zsirűszögnél és porűszögnél látjuk mely közvetlenül a gabna-szemeket pusztítja el. Ismeretes dolog, hogy a növények által felvett tápok áthasonítása — assimilatio — s különösen a szénsavnak és viznek elemeire bontása s ez elemeknek szerves vegyéké átalakítása a chlorophyll testecsekben történik. A legtöbb élődi ily chlorophyll testecsekkel nem bír s így maga képtelen lévén a tápok átha-

*) Dr. Szaniszló Albert kolos-monostori tanár előadásai nyomán jegyezte egy hallgató.

sonitására, saját táplálkozása céljából azon növénytől veszi a kész tápot, melyen élődik; mi mellett természetesen a gazdanövénynek kifejlődése szenved hátrányt. A virágos élődiek közt vannak olyanok is, melyek chlorophyll testecsekkel bírnak; ezeknek táplálkozása csak részben alapszik élődiségükön s épen azért nem is annyira veszélyesek. Ilyenek pl. *Rinanthus*, *Pedicularis*, *Melampyrum*, *Thesium*, *Viscum*.

a.) Virágos élödi növények.

A virágos élödi növények sajátos szívókészülékkel bírnak, melyet haustoriumnak szoktak nevezni. Ezen készülék a gazda szövetébe illeszkedik s így közvetíti a tápélvont. Példa gyanánt bemutatok itt Sorauernek az aranka és *Thesium* élődiségére vonatkozó ábráit. Utóbbinál jól láthatják önök, hogy ezen haustorium igen sokféle sejtekből áll; a dolog lényege azonban csak az, hogy ezen haustorium sejtei közt vannak hosszú sejtek, melyek hálózatos vastagodást mutatnak. Ezen sejtek körülbelül edényeket representálnak s ezek benyílnak a gazda edény pamataiba s így az assimiláló tápoknak a gazdából a parazitba való áramlására meg van a közvetítő út. Bemutatok továbbá egy élödi *viscum*-nak és gazdájának átmetszetét s itt látható, hogy a *Viscum* beékelt része a gazda héja alatt elterjedve mintegy fogakat képez befelé. Felemlítem még azt, hogy némely esetben a haustoriumok nem juthatnak el mindjárt rendeltetésük helyére s ilyenkor nyeles haustoriumok vagy pedig elsatnyult fonálidomu képletek állanak elő.

Virágos paraziták közül a *Viscum*, *Loranthus* és *Cuscuta* a gazdanövény szárán, a többiek a gazda gyökerén élődnek.

És most soroljuk el a virágos élödi növényeket s tekintsük meg azokat részben magokra, részben gazdájokkal összefüggésben (*Viscum*, *Cuscuta*) legalább szárított példányokban s egy-egy mikroszkopikus készítményben is.

Szantálfélék — *Santalaceae*.

Bögretek — *Thesium* — különböző egy és kétszikű növényen élődik, táplálkozása nem egyedül élődésen alapul.

Tátogatók. — *Scrophularineae*.

Csormolya hutor — *Melampyrum arvense*, *Rinanthus*, *Euphrasia officinalis*, *Pedicularis*. Ezek gyakran nagy mennyiségben lépnek fel; mindamellett hatásuk jelentéktelen. *Orobanche*-fajok. Ezek ajakos virágú leveletlen, rozsdaszínű növények; haustoriumaikat kender, dohány és luczerna gyökereibe illesztve ezeken élődnek. Nagy csoportokban nem szoktak előfordulni. *Lathraea* fák és cserjék gyökerein élődik.

Aranka félék. — *Cuscutaceae*.

Lenfőjtő aranka — *Cuscuta epilinum* — lenen és kenderen; herefőjtő a. — *C. epithymum* (*C. trifolium*) — lóheren és luczernán; európai a. — *C. europaea* — burgonyán, komlón, kenderen élődik. Ezen élődieknek magva a földben csirázik ki, majd föllépnek rajta nyeles haustoriumok s ebben képződnek először edénypamatok s csak azután egyebükt — s miután a haustoriumok biztosítják existenciájukat, akkor földi gyökereik elvesznek s a földdel való összeköttetésük megszakad. Mindezek megértésére, valamint egyáltalában az arankák életviszonyainak megismerésére jó lesz Koch „Klee u. Flachs-seide“ című művének ábráit egyenként megtekintenünk.

Ezen élődiek közönségesen kosz néven ismeretesek, gyakran nagyobb szerű károkat okoznak. — Felemlítendőnek tartom még azt, hogy akáczfán és csalánon is láttam (utóbbi Hazliaszky is említi) arankát, továbbá, hogy déli Tirolban a *C. epithymum* szőlőn is észleltetett. Egyébként az irodalom az arankára nézve sok más gazdát is említi, melyeket itt felsorolni nem szándékozom.

Fanyügfélék. — *Loranthaceae*.

Fanyügy — *Loranthus europaeus* — tölgyfákon található. Fagyöngy — *Viscum album* — gyümölcs és erdei fákön fordul elő, melyeknek ágaiba illeszkedve, azokon oly forma csomókat képez, melyek távolból nézve madárfészekhez hasonlítanak. Virágzása tavaszra esik s magva az illető fán csirázik ki, termése fehér hógolyó. — Ezen élődiek csak akkor hatnak károsan a fákra, ha egy fán nagy mennyiségben lépnek fel; minthogy ez esetben sok tápot vonnak el.

Az itt elsorolt virágos élődiket is leginkább Sorauer művéből jegyeztem ki; ezekhez még csak a *Neottianidus Avist* említem fel, mely fák s cserjék gyökerein parazitáskodik, felemlítem pedig azért, mert épen itt Kolosvárt is találjuk azt egy-egy példányban.

Mindezen parazitókat önök jól ismerik, hiszen főbbnyire nagyon is bőven fordulnak elő azok s épen itt intézetünk közelében is. Méltán fel tehetik hát azon kérdést, miért nem tesznek azok tönkre minden növényt, mikor oly nagyon is sokan vannak? A felelet e kérdésre jóformán már előbb meg lett adva s ismételem itt, hogy csak a chlorophyll nélküli növények vannak teljesen gazdájukra utalva. Épen azért, mint azt a tapasztalat is igazolja csakis az arankák képesek nagyobb kárt tenni; a szín után ítélve még az *Orobanche* a *Neottia* és *Lathraea* volna, csakhogy egyéb okok miatt az *Orobanche* sem tesz valami nagy kárt, a két utóbbi pedig épen számba sem jöhet. A többi virágos paraziták azután elég sok zölddel bírnak, mint akármely más növény s ezek nem is annyira, mint paraziták, hanem inkább mint dudvák jönnek számításba.

Mellékesen jó lesz itt a dudvákról is megemlékezni.

Dudva gyom vagy burján azért hat károsan a kulturnövényekre, mert tápot von el a talajból; mert elzárja tőle a fényt s mert mechanice akadályozza azt fejlődésében, mi tekintetben különösen azon dudvák tűnnek ki, a melyek kuszó, tekergődő természetűek.

De nem mondtam még meg mit nevezünk dudvának.

Ha e kérdésre felelni akarok, akkor felemlítem, hogy vannak dudvák, melyek minden körülmények közt dudvák, mondjuk abszolút dudvák pl. a szerbtövis. Ilyen további például a konkoly is; legalább én nem hallottam, hogy volna olyan eset, a melyben ezen növénynek valami haszna lenne. Vannak továbbá dudvák, melyek csak esetenként szerepelnek, mint ilyenek, mondjuk relatív dudvák; pl. a repoze, a zab dudva akkor, ha a buza közé kerül.

Dudva nagyon sok van s közülök némelyek a legkülönbélebb kultur növények közt fordulnak elő, mások pedig rendszeren csak bizonyos kulturnövényekre szorítkoznak. Pl. a kék buzavirág, a konkoly specialiter a buza és rozs közt szokott

előfordulni, a *Stellaria mediot*, a *Lamiumok*at stb. ismét más-helyt találjuk.

Nem terjeszkedhetünk ki valamennyi dudvára, sőt a nevezetesebb kulturnövények dudváira sem. Soroljuk el mégis legalább a kalászosoknak — reflektálva különösen a buzára — dudváit, soroljuk el nevezetesen saját kirándulásainknál tett tapasztalatok alapján. Leggyakoribbak ezek közt a következők: *Cirsium*, *Sonchus*, *Agrostemma githago*, *Ranunculus*, *Adonis*, *Papaver rhöest*, *Centaurea cyanus*, *Galeopsis*, *Stachyi*, *Melampyrum arvense*, *Rhinanthus*, *Sinapis*, *Brassica*, *Vicia*, *Lathyrus pratensis* és *L. tuberosus*, *Camelina sativa*, *Agropy-num*, *Orobanche*, *Lolium temuleutum*, *Bromus secalinus* stb. E két utóbbiról az is állittatik, hogy mérges t. i. az emberre nézve, ha magva, illetőleg lisztje a kenyérbe kerül. A *Lolium to-mulertum*nak, melyet magyarul szédítő vadócznak neveznek, mérgező hatására nézve nekem magamnak is van egészen biztos tapasztalatom, de a *Bromusra* vonatkozólag ezt csakis könyvek után mondom. Van még sok más dudva, mely buza és kalászosok közt előfordul, de elégedjünk meg ezen nagyon is általánosan ismerteknek felemlítésével s tekintsük meg azokat száritott példányokban és tekintsük meg azoknak magvait is.

b.) Virágtalan élődi növények.

A növénybetegségek közt azok játszanak legnagyobb szerepet, melyeket ezen élődi csoport létesít. Ezen élődiék majdnem kizárólag a gombák osztályába tartoznak.

E növényosztály igen különböző külsejű szervezeteket foglal magában, pl. az u. n. penész, a gabnákon előforduló rozsda, üszög stb. épen ugy ezen osztályban találja rendszertani helyét, mint a csiperkegomba vagy a kucsmagomba, melyeket a közélet is gombáknak ismer el.

Valamennyi gomba oly sejtfonalakból áll, melyeknek sejtjei keményítőt, magot és chlorophyllt nem tartalmaznak. Fejlődésük közben — mint azt már a rendszeres növénytani előadásokból ismerjük — két fő alakot kell megkülönböztetni; u. m. myceliumot és a termőtestet — stroma. — A mycelium mindjárt csirázáskor keletkezik, a termőtestet pedig a mycelium hozza létre, — a termőtesten képződnek azután a szaporodásra szolgáló spórák. Oly gombáknál, melyeknél a spóraképező részlet nagyobb kiterjedést vesz s több fonalból álló felületet képez, e felület himenium rétegnek mondatik.

Szaporodásuk ivartalanul vagy ivarilag történik; vagy pedig e kétféle szaporodás ugyanazon gomba fejlődési folyamatában váltakozik egymással. Az ivartalan szaporodást előidéző sejteket sporáknak, ezeknek anyasejtjeit pedig, melyekben képződnek sporangiumoknak mondják. Kifejlődésük közben gyakran több alakkal találkozunk, melyek mindig bizonyos sorrendben következnek egymásután — utónemzés, ivadékcse-re, metagenesis. — A különböző alakok vagy ugyanazon gazdán élnek — Autóce — vagy különböző szervezeteken lépnek fel — Heterócie.

A spórák görcsői kicsinységük, alakjuk többnyire gömbölyded, bár e tekintetben igen gyakran jelentékeny eltérésekkel találkozunk; képződésük s egyéb viszonyaikban hasonlóul nagyon különbözhetnek egymástól. Gyakran egy s ugyanazon

gomba fejlődési folyamatában is több 3—4, egymástól alak és egyéb tekintetben különböző spórák fordulnak elő.

Pálcás spóráknak — basidiospora — olyanokat nevezünk, melyek bizonyos nyeleken jönnek létre. Tömlős spóráknak — ascospora — tömlőalakú sejtekben — ascus — szabad sejt-képződés által létrejött spórákat mondunk. Vannak azután Conidiumok és stylosporák; utóbbiak sajátságos tokokban — Picniden — képződnek. Spermatoriumok többnyire hosszukások, — ezek nem csiráznak, jelentőségüket nem ismerjük, azon tokot, melyekben előfordulnak spermogoriumnak nevezik. Vannak továbbá sporidiumok, melyeket magyarul másodlagos spóráknak mondhatunk; ha ugyanis valamely spóra csirázásakor a helyett, hogy mycelium lépne fel, spórák keletkeznek, ezeket sporidiumoknak mondjuk, azon fonalat pedig, melyen azok ülnek, promyceliumnak nevezik. Vannak rajzó spórák, melyek mielőtt csirázásnak indulnak, előbb egy darabig mozgási tűneményeket mutatnak; vannak továbbá nyugvó vagy áttelelő, vagy téli spórák — teliospora — melyek képződésük után közvetlenül nem, hanem csak hosszabb idő után képesek csirázni.

Megemlítem itt még a peritheciumot, melyben s pórákat tartalmazó tömlők — ascus — szoktak lenni. Továbbá a sclerotiumot vagyis nyugvó vagy téli myceliumot; mely alatt, mint utóbbi nevei is igazolják, oly tömöttebb szövötű myceliumot értünk, a mely nem rögtön, hanem egy bizonyos pihenési idő eltelte után képes továbbfejlődni.

Mindezen itt septében elsorolt műnevekkel s azoknak megfelelő fogalmakkal, a mennyire nekünk arra szükségünk van és a mennyiben azokat még a rendszeres növénytani előadásokból nem ismernénk, — tisztába jövünk majd, az egyes gombák tárgyalásánál.

Legtöbb gombabetegségnél azt is olvassuk „különösen kedvez neki s elterjedésének a nedves meleg időjárás“. Ennek magyarázata abban van, hogy ezen körülmény képezi a spórák csirázásának feltételét. Ha még azután a spóra rajzó is, mint pl. a burgonyabetegségnél, ott a nedvesség még azért is számba jő, mert ezen spórák virágzás előtt mozognak, a mely tűnemény csak viz jelenlétében lehetséges.

A gombák életmódja chlorophyllhiányukból következtethető. Ugyanis ők nem képesek áthasonítani, tehát áthasonító kész tápokra vannak utalva. Ezért némelyek korhanyos talajon vagy bomlásnak indult szerves anyagokon; mások pedig élő szervezeteken, mint élődiék élnek s nekünk itt csakis ezen utóbbi csoport néhány tagjával lesz dolgunk.

Kertészeti szakosztályunk működése 1883-ban.

I.

Az első ülés, melyen a tagok igen szép számban jelentek meg, id. Bodor Pál elnökle mellett, január 3-án tartatott. Mindenek előtt elnök szokott szívélyességgel üdvözölvén a tagokat, azoktól, az eddigiehez hasonló buzgalmat kért és igért szintén a maga részéről is — s aztán rövid, szívélyes szóval-

tások után kimondván a szakosztály, hogy üléseit ez évben is, a szerdanapok délutánján 5 órakor fogja tartani, látott megskott dolga után.

Első tanácskozás tárgyát besztercei szilvánk képezte, azon megjegyzésből kifolyólag, melyek időről-időre ez ellen, különösen a „Gyümölcsészeti és konyhakertészeti füzetekben“ irányulnak. Ez a megtámadása jelzett szilvánknak annál fájóbban esik, mert ennek becsét épen maga az igen derék szerkesztő ur igyekszik elhomályosítani.

A szakosztály különben úgy gondolta a dolgot, miszerint ez ellen beszélni, mint a melynek gyümölcse oly sokféle képen értékesíthető, annyi lenne, mint lehetetlenségre törekedni.

Régóta különben, hogy Villási Pál ur már is kitünő érdemeket s csaknem elévülhellen hirnevet szerzett megteremtő szerkesztője jelzett füzeteknek, hangoztatja, hogy besztercei szilvánk teljességgel nem érdemli azt a kitüntetést, melyben az emberemlékezet óta részesítetik. Legközelebbről már másokat is ajánl helyébe s mintha maga igen tisztelt barátunk is belátná, hogy egyféle teljességgel nem pótolhatja egyetlenünk helyét, hármat hoz javaslatba, t. i. az Althán ringlóját, a Victoriát és Bavay ringlót.

Szakosztályi közleményeink tere nem engedvén értékekbe bocsátkozni, csak annyit jegyzünk meg, hogy említett szilvák, még ha többszörösen jeleskednének is beszterceinket semmi tekintetben utól nem érik. Igaz, hogy szépek — asztra — igéző szép és jó is, kivált az Althán ringlója, nagyon szép a Victoria is, habár soha sem válik elég cukrossá s a fáján nagyon rothadós, de hogy a Baraynak nagy magva, kevés húsa és magvától el nem való tulajdonságán kívül mi az érdeme — ez is nagyon rothadós lévén, még mi erdélyiekül nem birunk tudomással.

Hatha még figyelembe vesszük, hogy a három közül egyik sem tenyészhető ojtás nélkül, — míg a beszterceiből, ha egyszer beültettünk néhány csemetét, örök időkre fönn tartja, megújítja magát, diszlik 20—30, sőt 50—80 évig is — s ha egy s más körülmény által, különösen erős, tartós száraz tél miatt pusztulásnak is van néha kitéve — különösen az alantfekvő helyeken csonka-bonkán, odvason s féloldallal is meghozza ápoló tulajdonosának fáradsága jutalmát. Hogy asztraványon, szilvaizen (lekvár) kívül, nyers állapotban is milyen gyümölcs az érett besztercei szilva, azt igazában mi tudjuk erdélyiekül.

Bizonynyal nincs párja ennek széles e világon, nem okoz ez gyomorfájást, nem szül semmi nemű utó bajt s hát még milyen szép látvány, egy kosár friss szedésű érett besztercei szilva! Hát a jó szilvrium legnagyobb részét nem beszterceink szolgáltatja-e, épen oly dúsan termő s magára tenyésző húsos szilvánkkal! ? Hogy 1870—71. tele miatt némely vidéken nagyon megpultak a fák, igaz, de hogy ezért nem engedhetjük teljes kiirtatásukat, ez is áll. Hiszen ha egész telepeket tönkre teune is valamely szeszélyes tél — s pedig különösen az 5—20 évesek a nálunk előfordulni szokott telekkel mindig dacolni

képesek, — még akkor sem eshetünk kétségbe, mert gyökérről 8—10 év alatt teljesen regenerálja magát.

Egy általában a két dolog nagyon is megkülönböztetendő, t. i. nagyban való termelésre, gazdasági czélból hagyjuk meg beszterceinket, disz- és csemegének tegyük szert az Althán és Victoria (a Bavay elmaradhat) s más hasonló szépségűekre. Ez szakosztályunk kimondott határozata és óhajta.

Még egy pár kebli ügy elintézése után izleltettek Oberdick czukor Rte, Zöld szercsika, Angol téli pármén és Nelguin vagy Brédai Rte, dr. Berde Áron alelnöktől, nagy szerü d'Argensou Szenkowich Mártontól; finom áromás Ribston peppin id. Bodor Pál elnöktől, igen kitünő példányu batulok elnök, alelnök, jegyző és özv. Gocs Józsefnétől, melyek közül egy pár abban a kitüntetésben részesített Gamauf tagtárs közvetítésével, hogy egy épen ekkor Kolozsvárt járó Bordeauxi (bordói) nagyhirü borász által Franciaországba vitetett, hogy ott is megismertesse, e már is szép hirre vergődött almánkat.

A jan. 10-iki ülésben rövid eszmecsere váltatott a maros-tordamegyei gazdasági egyesület által kiválasztott gyümölcsfajok fölött.

Közölte a szakosztálylyal Gamauf gazd. egyesületi titkár tagtárs az igazg. választmány által örömmel fogadott azon mozzanatot, melyet Bereczki Máté nagy pomologusunk gyümölcs-telepe érdekében indított meg szakosztályunk.

Szentgyörgyi József azon indítványa kapcsán, miszerint a mezei utak és földek szélei gyümölcsfákkal ültetessenek be, hosszantartó vita támadt a fölött, hogy a verebek vannak-e akkora hasznára a közgazdaszatnak, mint a mennyi kárt okoznak, különösen az erőfélben levő tiszta buzaföldeken. A vita vége a lett, hogy a többség kimondta a szegény párákra a feszítmedget, — illetőleg azoknak kevesbitésére való törekedést s megbizta a szakosztály Gamauf tagtársat, hogy adatokat szerezzen arra nézve, miszerint az irtóháboru megkezdethessék.

Az ülés végén izleltettek elnöktől valódi Schönbrunni — Bodor — Rte, Blenheimi peppin, Parker kormos (a kormosok királya), elég jó Jaminette és Virgouleuse elnöktől és Szentgyörgyi Józseftől — s még néhányféle egyikünk-másikunktól s legvégül Szenkowich nagyszerü nemes Colmárja = Colmár Souverain.

A 17-én tartott ülés örömmel vette tudomásul egyesületi titkár azon jelentését, miszerint Kolozsvár város nemes tanácsa komolyan határozott a tekintetben, hogy „közéiskola-kortet“ létesít, fölhíván írásos kérésében az igazg. választmányt, hogy a mennyiben lehetséges, az egyl. köztelken engedjen helyiséget ez uj, régen óhajtott intézménynek s dolgozson ki tervet, mely szerint az evvel járó minden teendőket intéztethessenek. A terv előkészítésével s a legközelebbről tartandó ülésre való beterjesztéssel — egyesületi titkár, Ritter Gusztáv és szakosztályi jegyző bizattak meg.

S még egy pár tárgy megbeszélése után izleltük elnöktől a finom Ananász Rte, 3-féle savanykás körtét, t. i. a Bolvel-

lit, St. Germainit és brüsselit (Doyenne d'hiver); továbbá a kései Hardenpontot = Beurré de rance, Manna Colmárt, téli Piroskát és mindezek koronáját a Josephine des Malínezt szintén elnöktől, igen jó Batult s Angol téli pármént dr. Berde Árontól — s néhány más kevésbé érdekest más ügytársainktól.

Jan. 24-én Szentgyörgyi Lajos tesz jelentést Szabó Sámuel, Ritter Gusztáv és a maga nevébe a köztelki ojtványiskolák s egyéb a szakosztályt illető dolgok állapotáról az egykertes Zonda László által készített leltár alapján. A tizenkét pontba foglalt, teljesen tájékoztató jelentésből megértvén a szakosztály a dolgok mikénti állását, a tudásul veendőket tudomásul vette, az intézendőkre nézve utasította egyleti kertészt s illetve megkérte titkár tagtársát, hogy mindenek a maguk ideje és módja szerint eszközöltesenek.

A mult ülésből kiküldött 3-as bizottság beértesíti a városi „községi iskolakert” tárgyában kidolgozott tervezetét, mely szerint az igen czélszerű és csinos helyiség cirka 9—10 száz ölnyi területen, az egyk. köztelek északkeleti szögletében foglalna helyet s melynek berendezése 300 s egy néhány forint — s évi fönntartása, tanítói honorariummal együtt 400—450 frtba kerülne. Így előkészítvén szakosztályunk a dolgot, az igazg. választmányhoz áttétetni határozatot, — melynek tisztvév váland aztán, minél rövidebb idő alatt oda hatni, hogy ne maradjon csupán papíron ez üdvös eszme, — e már igazában megérett, lelket-testet rugékonyságba tartó igen hasznos tanműhely ügye.

Izleltettek: finom Szacsvai tafota, jó batul és Nelguin szakoszt. elnöktől. Erdélyi narancsalma, L'abondante, Kármelita vagy Gyöngy Rte, batul, Téli esperes és Josephine des Malines s igen jó és szépen gondozott fehér Chasselas fürtök elnöktől, bergamott Nagy Dánieltől.

Végül pedig Pálfordulása alkalmából a szakosztály nevében őszinte meleg szavakkal üdvözölte jegyző a szakosztály mélyen tisztelve szeretett elnökét, mit elnök hasonló szívélyességgel viszonzott.

A jan. 31-diki ülésben örömmel fogadtatik új tagtársul Hatházi Ferencz ur, a ki már eddig is nem egy tette által érdekesítette magát arra, hogy kis sergünket szaporithassa.

Ez ülésen érdekes eszmecsere fejlődött a különböző gyümölcsfajok alanyai tekintetében. Intézkedés tétellett, hogy lerajzolt 20-féle Erdélyi ősi almánk „leírása” mielőbb elkészíttessék. S azok pedig, a melyek Bereczki Máté legújabbban megjelent füzetében — ezek közül — leírva szintén átnézzessenek s a netáni tévedések rektifikáltassanak. Ma, megemlítés érdemlő gyümölcsök közül csupán a Szász pap alma, figyelmet érdemlő piros pármén, kömény alma = francia szürke Rte, borsos alma, Ananás Rte és President Boutville izleltettek elnöktől és jegyzőtől.

Február 7-én kimutatja szakosztályi jegyző, hogy a legközelebbi két évben hány kiadni való nemes csemetérol számíthatni s mi azokból a jövedelem. A kimutatás szerint elég kedvezően áll az egyletnek e nemű dolga is. Intézkedés tétellett ojtógalyak szedése s összes anyafáinknak vignettákkal való ellá-

tása tekintetében. S izleltettek elnöktől Baumann Rtte, Foederal parmén, Batul almák s igen jó nemes Co. már körte vagyis D'Argenson.

Febr. 14-én, néhány aprólékosabb kebli ügy elintézése után, a mily örömmel értesült szakosztályunk affelől, hogy néhányan vidéki ügybuzgó társaink közül mily szép eredményt mutatnak föl az Erdélyi Gazdárol való prenumeránsok tekintetében, épen oly lehangoltan veszi tudomásul azt a körülményt, miszerint a nemes városi tanács által életre hívandó „községi iskolakert” ügye ismét zátonyra akadt, melyről való mielőbbi megszabadíttatását teljes lelkéből óhajlja szakosztályunk!

Izleltettek elnöktől Királyi kurta száru, szép és jó alma, Borsos alma, Bolveileri és Josefina = Josephine des Malines körték. Kitünő jó és szép batulok iklódi özv. Gocs Józsefnétől s igen finom Hardenpont vajonca = Ferdinand korona örökös — Sárdi Lőrincz tagtárs utján Erdélyi György helybeli polgár társtól.

Febr. 21-én Fekete Pál orsz. szölészeti és borászati vándortanárol szerencsétlétvén szakosztályunkat, terjesztette elő azon 15-féle borszölő és 15-féle csemege szölő leírását, illetve névsorát, melyet kormányi meghagyás következtében jónak látott kiválasztani s Magyarország bor- és csemege szölő termelőinek lapok utján, de kinyomtatandó szölészeti munkájában is ajánlatba hozni, mint legméltóbbakat arra nézve, hogy édes hazánk oenológiája kívánt stadiumába juthasson. A fajok megnevezésébe nem bocsátkozom, minthogy erről egész terjedelmében úgy is fognak olvasóink rövid időn értesülni, csupán annyit jegyzünk meg, hogy minket teljesen megnyugtató az a szerencsés választás, melyet érdemes szaktársunk összeállítva, eleinkbe tárt. Csupán a csemege fajoknál volt egy párra megjegyzésünk s ajánlatunk arra nézve, hogy ezek mással cseréltesenek ki.

Izleltettek ma Dr. Berde Árontól egy jó, ismeretlen szép fejr alma, Angol téli pármén s batulok. Elnöktől finom Szász pap, Blenheimi peppin, téli piroska körte, Bolveileri és Josefina körték; jegyzőtől jó Doyenne d'hiver = Téli esperes, Esperen bergamotte.

Febr. 28-án. Revidiáltatott a „Gyümölcsészeti vázlatokban” leirt Muntineskó = havasi fürtös, Batul és Pönyik „leírása”, mely egy pár szóbeli kifejezés kivételével, tökéletesen egyezvén a valódisággal, helyeslő tudomásul szolgáltak, annyit jegyezvén meg csupán, hogy igen-igen az aprólékosáig viszi szeretett szerzőnk az alak, szín, vosszei s levelei féle megkülönbözteléseket.

Egy szóval: e három almánkon teljesen látható minden más fajnak hasonlóan hü és korrekt figyelembe tartása, a miert szakosztályunk az érdemes írónak a maga részéről hálás elismeréssel adózik, kívánván, hogy „legnagyobb magyar gyümölcsészünk” még sokáig éljen és munkáljon!

Szentgyörgyi Lajos.
szakosztályi jegyző.

Méhészeti estélyeink.

A mult alkalommal e közlöny 7-ik számában elmondtuk röviden, mit tett körünk az első estélyeken — s ime most folytatjuk, ha valami tanulságot merithetne belőle olvasó publicumunk. Toth Tamás elnöklete mellett fölolvassandó s illetve tárgyalandó lett volna Szentgyörgyi József veteran ügytársunk beküldött munkálata az ismert I—XVI. pontra nézve, minthogy azonban Gobóczi Károly válaszi méhészmester ur ez alkalomra hozott ferslag kaptárját öhajtotta bemutatni, megösmertetni, — ez estély merőben avval tölt el.

Sokan ismerik már e Gobóczi kaptárt ügytársaink közül, látásból, hallásból, közleményekből s épen azért fölösleges idő és helyfecsérlésnek tartanók, fölöle sokat tircselni. — Annyit azonban elmondunk, a mennyiből mégis meglássék a felől körünk megállapodása.

Gobóczi ur igen alapos ügyességgel igyekezett mindenképen oda hatni, hogy saját nevét viselő méh lakja czélszerűsége felől meggyőzze a jelenlevőket, elmondta minden előnyét, még azt is hangsúlyoztatva, hogy egyedül ez bir mindazon szükséges jó tulajdonokkal, melyek folytán népkaptárul fogadtassék el. Fölemlítvén még azt is, miszerint ennek mintájára combinálta Dömötör László orsz. méh. egyt. alelnök vándor tanár ur is „amerikai rendszerű“ ferslag kaptárját, melyet hazaszerte terjeszteni szándékszik.

Minden meggyőző okadatolásaival szemben is, oly hátrányos oldalai tüntetettek föle méh laknak a jelenlevők részéről, a melyek mindenesetre igen lényegesek a müméhészetben. Ugyanis czélszerűtlennék jeleztetett annak vékony, bérletlen falzata, több oldalról nyitható s ennek folytán könnyen áthülhető mivolta s minden jelzett olcsósága mellett is drágának vehető. (2 frt alól nem állítható elő.) A helynek pedig, a hová elhelyezendő, minden áron védettnek kell lenni, hogy az idő viszontagságait, eső, hó, szél s különösen az égető nap hevét kiállani képes lehessen. Keretméretei is elütők más müméhlakokéitól, a tél ellen pedig, ha külön-külön minden méh család laka be nem göngyöltetik, szénába, szalmába télire be nem rakatnak, vagy fagymentes helyre nem vitetnek, mindannyi család tönkre juthat bennök. Az etelési eljárás is nagyon nehezen történhetik. Mindezen eljenvetések daczára is Gobóczi ur jó lélekkel ajánlván a kör s illetve méh. egyt. figyelmébe és pártfogásába bemutatott kaptárját, évi tagsági illetékében a körnek ajándékozta. A kör pedig kimondta, hogy nyár folytán s illetve esztendő ilyenkorig próbát tesz vele az egyt. helyiségében s majd aztán akkor fog végleges határozatot hozni fölötte. Egyidejűleg pedig intézkedett a kör affelől, hogy a Dömötör-féle legújabb szerkezetű amerikai rendszerű kaptár is meghozassék egyleti költségen s a legközelebbi ülésen, régebbi kiadásával együtt a kör s illetve egyt. tagjai által megösmertessék.

A 8-ik estély egyt. titkár vezetése mellett február 24-én tartatott s tárgyát ismét méh lakok képezték és pedig egy Gebhardt Döme tulajdonát képező Grawnhorst-féle „vesszőből font török buzakás“ alaku szalma mülak, a mennyiben ez is boltives lévén, boltives keretekkel van bebutorozva, csak-hogy ez már igazán furcsa valami, mert ha bibelődni akarunk

vele, vagy egészen oldalt kell forditnunk, vagy épen egészen fölül alsó felével, a mely aztán valami nagy dolog lenne, kivált felt állapotában. Erről az jegyeztetett meg, hogy szükséges megösmerni, de aztán bővebben foglalkozni vele nehéz dolog lenne.

Feltűnést azonban egy Gobóczi-féle alaku méh lak okozott, a melyet Bankó Ferenczné tagtárs ő nagysága combinált egy csakugyan régebbi Gobóczi-ferslag kaptárból. Föülnyithatósága helyett a G ö n d ö c s - l a p o z ó mintájára oldalt kezelhetővé tétetett, mely idea annyira megragadta nem egy jelenlevő figyelmét, miszerint a most is jelen levő átalakitót (a ki különben is rendesen megjelenik minden estélyen) életre való eszméjeért elismerő éljenzéssel jutalmazta. S az életre való eszmét tovább fejteni elhatározta.

Végül megtekintette a kör azt a régi Dömötör-féle ferslag kaptárt, melyet évek előtt az erd. gazd. egyt. egyik szakosztálya hozatott volt meg s melyre nézve csak annyit látott szükségesnek nyilatkozni a kör, hogy arról a mai vivmányokat tekintve fölösleges lenne szólni is. Minthogy pedig az ujabban szerkesztett Dömötör-féle kaptár nem érkezett meg s még válasz sem, a kör megbizta pénztárnokot, hogy ismétellen kérje azt, vagy szerkesztője szives fölvilágosító válasza t.

A IX-ik estélyen, márczius 3-án Hatházi Ferencz tagtárs elnöklete mellett egyebek tárgyalásán kívül egy egészen váratlaul jött szerencsében részesíté a kört. Gebhardt Döme helybeli távirász főnök, pénztárnokunk bemutatván a G ö n d ö c s - l a p o z ó kaptárt tökéletesitettebb alakban. Egy 18 keretes boltives mülak ez, csupán egy sor szintén boltives keretekkel. Kezelése 3 oldalról is történhetik és pedig jobb és bal felől egymásután kiszedhető módon, mint a Berlepschekből s röplyukellenes oldalán a G ö n d ö c s - l a p o z ó mintájára pedig tetszés szerint, a melyiket akarjuk, a nélkül azonban, hogy mindannyit megbolygatnók. Az igen ügyesen szerkesztett mülak eszméje Gebhardt ügytársunké, a kivétel azonban Bak Lajos műasztalos méh. egyt. társunkat illeti. S így ez új alkotásu mű méltán viselheti a „Gebhardt-Bak“ müméhlak nevet. A szép számmal részt vett ügytársak teljes megelégedésüket nyilváníták fölötte, csupán abban láttak egy kis hátrányost, hogy 8—10 frtba kerül egy-egy belőle. Hosszasabban tér szüke miatt nem szólhatván most fölöle, azon leszünk, hogy az öszön az erd. gazd. egyt. N.-Enyeden tartandó vándorgyűlésén s ha lehetséges, Békés-Gyulában is annak idején színről-szinre láthassák érdeklődő ügyfeleink.

Egy másik ujított, illetve átalakitott Gobóczi-féle egy soros keretű ferslag méh lak is mutattatott be egyik ügybuzgó társunk által, tökéletesített alakjában a mult estélyről említett Barkónéfélenek. Oldalt egyenként kiszedhető lapozó mülak ez is, mely titkár-tagtárs azon kijelentése következtében azonban, hogy ez legközelebből emeletes alakban is be fog mutattatni, az evvel való tüzetesebb foglalkozás azon időre halasztatott.

A mi kevés idő maradt még fönn, azon részben megbeszéltetett a mézszegény méh családok tavaszi s illetve téli etetése, mely utóbbi ellen egyáltalában tiltakozás nyilvánított, teljességgel nem érdemelvén meg — úgy szólott a kör, az

Folytatasa a mellékleten.

olyan család a ráfordított költséget, melyet már télen kezdve etetni kell.

A X-ik estélyre, melyen Barkó Ferenczné buzgó tagtárs elnökölt, mohó vágygyal jöttek össze, különösen az ügy mozgató erői, teljesleg meglévén győződve arról, hogy mára megérkezik az érdemdús Dömötör László orsz. méh. egyt. alelnök vándor tanár ur, annyiszor emlgetett kaptárja s végre valahára megismerkedhetnek avval is. Ugy látszik, hogy a posta még Budapesten is követhet el kifogás alá e-hető dolgokat, nem kézbesíti elég pontossággal a kézbesítéseket. Hogy azonban páratlan buzgalmu igen tisztelt Dömötör ur sem a február 18-iki, sem a 26-iki e tárgyban irt megkeresését ne kapta volna Gebhardt egyt. pénztárnokunknak, mégis igen-igen különös lenne!

Hanem hiszen hát még megjöhet kérésünk tárgya, vagy legalább a válasz egyleti kérésünkre, a mit e helyen is nagyon-nagyon kérünk! Sokat várván attól a kaptártól, melyre különben egy pár izben nyilvánosan épen maga Dömötör alelnök — vándortanár ur hitta föl az erdélyrészi méhészt egylet figyelmét is.

A mai estélyen tüzetesebb vizsgálat tárgyát képezte a Gobóczi-féle átalakított Gondócs lapozó rendszerű 18 keretes hosszú ládikó, mely annyira ügyes compositióju, hogy mindannyiunk meg volt elégedve vele, dupla kiadása nem készíthetvéen el, azt az ígéretet tette átalakító tagtárs Bodor László kir. alügyész ur, ki a helybeli börtömben véghetetlen scrupulizással készített 3-as álló és 2-ös fekvő Berlepscheinket (a 3-okat 6 ft 50 kr. s a kettős fekvőket 4 ft 50 kr. és 5 ft), hogy mához egy hétre egészen kinőtt kétemeletessé (3 sor kerettel) növeszti főnnebb jelzettel, a mit körünk tagjai kimondhatlan kíváncsisággal várnak.

Ezú án bejelenti főtitkár, hogy hozzá Korbuly Zathy és Mátyás M hely tagtársaktól (s két héttel előbb, a miből már tárgyalatott is Szentgyörgyi Józseftől) referadak, illetőleg feleletek érkeztek be azon pontozatokra nézve, melyeket február 8-án küldött szét az erdélyrészi tagokhoz, mely jelentés örvendetes tudomásul vétetvéen, kimondatott, hogy mához egy hét képezendik az estély tárgyát. S ezzel áttért a kör a mult alkalommal megkezdett etetési processus folytatására. A módok és eszközök taglalásában élénk részt vettek Gebhardté és Barkó Ferenczné ő nagyságaikon kívül (kik az estélyeken kivétel nélkül részt szoktak venni) Bodor László, Gebhardt Döme, Tóth Tamás, Hatházi Ferencz, dr. Kómives Gerő s atóltt estélyek jegyzője. Az eszmecserét még érdekesebbé az az íjédelem tette, hogy miként eszközö héto mar most az etetés folytatása, midön ma reggelre (márt. 10) virradó-ag általános nagy hó mellett 11 R fok a legmétsék? Biztatva azonban a remény, hogy már az csak egy pár nap kérdése lehet, — megbeszélünk minden lehetőt arra nézve, hogy netani éhező méhesaládainknak tápot nyújthasunk. S aztán, mint rendszeren szokott — 8 óra tájt a kör tagjai jö ejt mondtak egymásnak.

Szentgyörgyi Lajos.
titkár-jegyző.

Hirdetmény.

a Budapesten 1883. évi ápril hó 14, 15 és 16 napjain megtartandó díjazással egybekötött

Juhtenyészállat-vásárról.

I. A földmivelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. minister a juhtenyésztés előmozdítása érdekében Budapesten folyó évi április hó 14, 15 és 16. napjain juhtenyészállat vásárt tartat.

II. A vásár és a kiállítás rendezésére egy vásárrendező bizottság alakítottatott, mely Budapesten a Köztelken székel.

A vásár Budapesten a fővárosi marhavásár-téren tartatik.

III. A vásár ápril hó 14, 15 és 16 napjain, mindig reggel 10 órakor kezdődik és délutáni 6 órakor végződik.

IV. A vásárra bocsáttatnak a korra való tekintet nélkül:

I. Merinó: a) electoral negretti, b) fésűs gypjas, c) francia irányu. II. Raczka. III. Angol husjuh. IV. Egyéb fajták.

Magyarországi kiállítók által külföldről vett vagy külföldi tulajdonosok birtokában lévő állatok is vásárra bocsáttatnak, a díjakra azonban külföldön nevelt állatok csak az I. c), II., III. és IV. alatti csoportokban versenyezhetnek.

Hízalt vagy tenyészképtelenné lett, vagy egyéb okból tenyésztési czélokra már nem alkalmas állatok a vásárra nem bocsáttatnak.

Ezen szabály alól a rendező bizottság csakis esetről-esetre tehet kivételt.

V. A vásárra a bejelentések a vásárrendező bizottság által szétküldött, illetőleg attól nyerhető bejelentési minták felhasználásával két példányban legkésőbb mártius 15-ig, bezárólag a vásárrendező bizottsághoz czimezve a köztelekre küldendők. Minden bejelentéshez a tenyészet egészségi állapotát igazoló egészségi bizonyítvány csatolandó.

Az állatok szállítására nézve a vasutak kedvezményeket engedélyeztek. Az erre jogosító igazolványok a vásárrendező-bizottság által a bejelentőknek beküldetnek.

VI. A bejelentett állatok ápril hó 12-én estig okvetlenül beállítandók.

Az állatok Budapestre érkezése után azonnal a kiállító megterhelhetése nélkül újból állatorvosilag megvizsgáltatnak s ha betegeknek találattnak, a budapesti állatorvosi tanintézetnek adatnak át orvoslás végett.

VII. Az állatokat a vásár utolsó napja, ápril hó 16. délutánig a vásártól elvinni nem szabad.

VIII. Az állatok takarmányozásáról és ápolásáról a kiállítók gondoskodnak. Intézkedés történeud a végre, hogy a szükséges takarmány és alomszalma mérsékelt s a vásártéren helyben kiszolgáltassék.

IX. A vásárra hozott tenyészállatok állása felett azok ára is kiteendő s az a bejelentési iven is megemlítendő, hogy az ár a katalogusba felvehető legyen.

X. A kitett áron az állat az első jelentkező vevőnek mindenestre eladandó és több árverésre nem bocsátható.

XI. Ha valamely állat tényleg eladott, a történt eladás a vásárrendező-bizottságnak a helyszínen lévő irodájában azonnal bejelentendő s a vevő nevével együtt az állás fölötti táblán följegyzendő.

XII. A vásár utolsó napja, ápril 16. reggeli 10 óráig el nem kelt állatok aznap árverésre bocsáttatnak. A kikiáltási ár a tulajdonos által határozatodik meg, mely ár azonban a bejelentett eladási árnál nagyobb nem lehet.

Ha a kikiáltási áron felül ígérnek, eladó tartozik az állatott átadni.

XIII. A jelesb állatok díjazása céljából az e célra felkért országos gazdasági egyesület közbejöttével bíráló bizottság alakíttatik.

XIV. A jury ápril hó 13-án kezdi meg működését és aznap be is fejezi, úgy, hogy ápril hó 14-én reggel 10 órakor már a díjazott állatok állása felett a díjak jelezhetők legyenek.

XV. A díjazott állatok elővezetése mellett a díjak kihirdetése és kiszolgáltatása ápril hó 15-én déli 12 órakor történik.

XVI. A földmívelési minister által adományozott díjak a következő osztályokra tüzetnek ki:

I. a) Merinó electoral negretti: 1 díj 25 darab 10 frankos arany.

b) Hazai fésűs gyapjas: 1 díj 25 darab 10 frankos arany.

c) Francia irányu merinó (Rambouillet): 1 díj 25 drb 10 frankos arany.

II. Raczka: 1 díj 25 drb 10 frankos arany.

III. Angol: 1 díj 25 drb 10 frankos arany.

IV. Egyéb fajták: 1 díj 25 drb 10 frankos arany.

A juhok csupán csoportokban nyerhetnek díjat. Egy csoport legalább három darabból álljon, ezek közt legalább egy kos.

XVII. Valamennyi díj csupán absolut becsü állatnak adható ki.

XVIII. A pénzbeli díjak mellett oklevelek is adatnak, melyeken a jutalomdíj megemlítve van.

XIX. Pénzbeli díjakon kívül elismerő oklevelek adatnak.

XX. A vásár látogatása díjmentes.

Budapest, 1883. február hó.

Földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. k. ministerium.

EGYVELEG.

* Közgyűlés. A szilágy-somlyó vidéki gazd. egylet 1883. martius hó 27-én délután 2 órakor Szilágy-Somlyón saját helyiségében rendes közgyűlést tart, melyre a t. tagok ezennel meghívattak.

Szilágy-Somlyó, 1883. martius 6-án.

Rocsánzy Adolf,
egyleti igazgató.

— **Értesítés.** A magyar korona területén foglalkozó gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete által életbe léptetett állomás-közvetítő osztály — elfogad minden körébe tartozó bejelentéseket és kéri ugy a földbirtokos, mint a bérlő urakat, hogy az üresedésben lévő állomásokat az egyesületi irodának (Budapest, papnővelde-utca 6.) jelentsék be. Állást kereső tag urak sziveskedjenek beküldeni bizonyítványaik másolatát, hogy előforduló esetekben őket ajánlhassuk. E közvetítésért költség nem terheli sem a földes urat, sem a folyamodó egyesületi tagot, — mivel ezen intézménynek főczélja az, hogy a földbirtokos és bérlő urak támogatását a tag urak javára ezen uton is kinyerje. —

Krocsák G. Emil,
az egyesület ügyvezetője.

Üzleti szemle.

Gabona-árak.

Minimum és maximum: Budapest mart. 10. | Bécs mart. 10.

Buza	9 65 — 10 45 frt	9 60 — 10 35 frt
Rozs	7 00 — 7 30 frt	7 10 — 7 30 frt
Árpa, takarmány	6 90 — 7 20 frt	7 10 — 7 20 frt
Árpa, szeszfőzésre	7 30 — 8 00 frt	7 50 — 7 75 frt
Árpa, seres	8 10 — 9 30 frt	8 25 — 9 25 frt
Zab	6 20 — 6 60 frt	6 10 — 6 70 frt
Törökbuza	6 15 — 6 30 frt	6 10 — 6 30 frt

Budapesti marhavásár martius 8-án. Összes felhajtás 1454 db. nagy és 1903 apró marha. Ebből eladott 19 db. bika, 935 db. ökör, 300 db. vágó tehén, 182 db. fejős tehén, 18 db. bival, 675 db. borju, 1228 db. bárány. Árak: bika darabonként 170—200 frt, ökör páronként 220—300 frt, vágó tehén páronként 170—230 frt, fejős tehén darabonként 100—170 frt, bival páronként 150—170 frt, borju darabonként 15—20 frt, bárány páronként 4 1/2—5 1/2 frt, juh páronként — — frt. Húsárak 100 kilonként: ökörhús 49—52 frt, tehénhús 50—51 frt, borjuhús 50—60 frt, bivalhús 46—47 frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

ELADÓ KOMLÓ-ÜLTÖNCZ

Turpásztón (Jász-Nagy-Kun-Szolnok-megye, utolsó posta Turkeve) 7000 darab valódi saatzai, tavall ültetett és jelenleg nagyon szép

gyökeres komló-ültöncz

kapható ezere 25 frtért ott helyt, — csomagolás és vasuti díj külön. Megrendelések ugyan oda intézendők **GAJZÁGÓ SÁMIL** földbirtokos urhoz.

(10.)

(1—3.)

Juh- és sertés árverés.

Husvét harmadnapján, azaz 1883. martius hó 27-én lesz az Improved telivér **Cotswold** és a telivér **Southdown** fajtából az éves tenyészkosok II-ik árverése, valamint ekkor kerül árverésre 25 darab tenyészállat a nagy fehér angol sertés fajtából, névszerint **Yorkshire** és **Lincolnshire** largebred. — Katalógusok rendelkezésre állanak. Maxhofen, Deggendorf mellett, Alsó-Bajorhonban.

A. Engelen,

(9) (1-1)

földbirtokos.

ELADÓ BIRTOK

Elekes és M.-Benyei

határon Balásfalva mellett, 80 hold közös legelő és kocsma regal-joggal.

Kercsedén 32 hold erdő.

Kolozsvártt

alsó lombdülőben egy kert.

Értekezhetni: Kolozsvárt, kül-monostorutca 17. szám

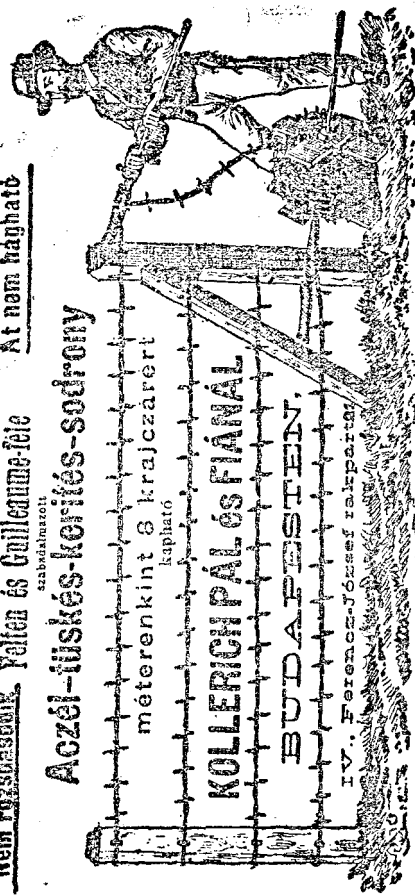
Csiki János Józsefnél.

MÉHÉSZEK FIGYELMÉBE

tavaszi etetésre tiszta pergetett méz 80 — 100 kilós hordókban kilója 65 kr.
10 kilo vételnél kilója 70 kr.

(8.)

(1-*)

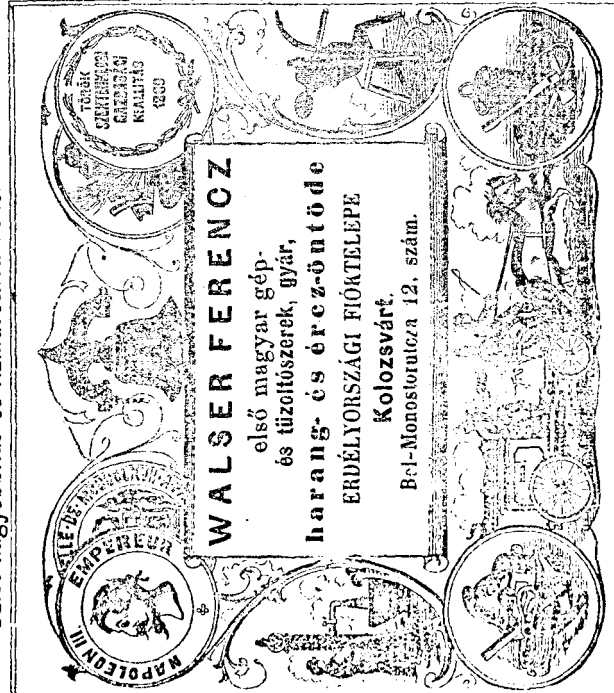

Nem rozsdásodik. Pálta és Guillaume-féle szabadalmazott Aczél-tűskés-kerítés-sodrony At nem hagható méterenként 8 krajczárért kapható

KOLLERICH PÁL ÉS FIÁJÁL
BUDAPESTEN,
IV. Ferenc-József rakpartján

(7.) (2-15.)

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Üzlet nagyobbitás és vízművészeti kellékek tárllata.

WALSER FERENCZ
első magyar gép- és tüztöltőszerek, gyár, harang- és érczöntőde ERDÉLYORSZÁGI FŐKÖTELEPE Kolozsvárt.
Bel-Monostorutca 12. szám.

Szerelő-műhely kítak s vízvezetékek berendezésére.

Telemesen leszállított Gyári árák mellett.

(2.) (11-25)

PIACZI ÁRAK.

A heti vásár		Egy hectoliter							100 kilo		1 köb- meter	1 kilo marha- hús
helye	napja	tiszta buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török- buza	széna	szal- ma	tűzifa		
k r a j e z á r o k b a n												
Balázsfalva	martius	8	625	525	450	—	250	450	280	—	250	40
Bánfi-Hunyad	február	27	720	560	600	—	265	520	—	—	—	40
Besztercze	martius	6	675	500	540	—	260	425	500	200	330	36
Brassó	martius	9	680	580	440	345	240	410	295	280	260	40
Csik-Szereda	martius	7	700	575	450	350	200	450	200	60	200	32
Deés	február	27	760	680	580	320	370	580	600	240	360	34
Déva	martius	10	855	735	660	—	350	550	200	90	230	40
Erzsébetváros	martius	10	675	520	460	—	270	420	320	140	250	44
Fogarás	martius	9	715	—	400	—	210	400	240	80	240	42
Gyula-Fehérvár	martius	10	650	530	500	—	275	450	200	100	245	46
Gyergyó-Szent-Miklós	martius	10	950	750	570	500	325	560	280	80	160	32
Hátszeg	martius	5	660	650	520	310	280	370	140	10	250	40
Kézdi-Vásárhely	martius	8	710	570	510	400	250	450	380	100	300	36
Kolozsvár	martius	8	830	—	720	—	220	630	280	200	300	44
Maros-Ludas	január	23	710	675	675	420	350	460	—	—	300	40
Maros-Vásárhely	február	16	825	690	735	625	575	800	300	180	450	40
Medgyes	martius	8	625	560	475	—	245	435	175	95	270	40
Nagy-Enyed	martius	8	650	600	500	—	250	420	500	130	260	40
Nagy-Szeben	martius	9	630	510	470	—	240	460	180	110	300	44—46
Nagy-Várad	martius	6	725	620	525	420	270	445	480	250	380	48
Segesvár	martius	8	680	470	430	—	230	430	170	110	200	44
Sepsi-Szent-György	martius	12	750	600	500	300	200	440	200	90	180	40
Szamosujvár	martius	12	640	480	530	—	210	450	250	80	250	40
Szász-Régen	martius	8	600	435	515	—	280	480	330	120	270	36
Szász-Sebes	martius	8	775	650	500	—	250	420	190	130	240	44
Szászváros	martius	10	750	610	550	—	290	430	200	30	210	40
Székely-Udvarhely	martius	6	750	550	450	—	250	450	250	40	250	40
Szilágy-Somlyó	martius	9	650	570	520	—	210	405	300	200	300	40
Teke	február	26	550	450	—	—	200	400	250	30	300	36
Torda	martius	10	650	540	500	—	250	440	100	15	162	44

Az „Erdélyi Gazda“ hirdetési díjtáblája.

Árszabály tér szerint		s z e r i h i r d e t é s n é l b e l y e g g e l e g y ü t t																											
		1	1-3	1-6	1-12	1-18	1-26	1-30	1-36	1-40	1-52	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr		
1/16 oldal	teljes ára	7	30	20	90	36	80	68	60	100	40	127	20	149	—	170	80	192	60	225	60								
	25% elengedés	5	55	15	90	28	05	52	35	76	65	97	20	114	—	130	80	147	60	173	10								
8/16 oldal	teljes ára	4	30	10	90	19	80	36	60	53	40	67	20	79	—	90	80	102	60	120	60								
	25% elengedés	3	30	8	40	15	30	28	35	41	40	52	20	61	50	70	80	80	10	94	35								
4/16 oldal	teljes ára	3	30	6	90	10	80	20	60	29	40	37	20	44	—	50	80	67	60	68	60								
	25% elengedés	2	55	5	40	8	55	16	35	23	40	29	70	35	25	40	80	46	35	55	35								
2/16 oldal	teljes ára	2	30	3	90	6	80	12	60	17	40	22	20	27	—	30	80	35	60	42	60								
	25% elengedés	1	80	3	15	5	55	11	35	14	40	18	45	22	50	25	80	29	85	35	85								
1/16 oldal	teljes ára	1	30	2	90	4	80	8	60	11	40	15	20	18	—	20	80	24	60	29	60								
	25% elengedés	1	05	2	40	4	05	7	35	9	90	13	20	15	75	10	30	21	60	26	10								

Mellékletek 100 darabonként 1 forint 50 krajával számítatnak.

A hirdetés szövegét a t. megrendelők minden külön díj nélkül tetszés szerint akárhányszor változtathatják.

Egyletünk t. tagjai és la. unk. t. előfizetői 25% vagyis egy negyed rész

engedményben részesülnek, ha hirdetésük beküldésekor tagsági vagy előfizetői minőségükre hivatkoznak.